ॐ नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः श्री गुरुभ्यो नमः,
हरिः ॐ

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय आरण्यके - पञ्चम

Contents

5.1 पञ्चमः प्रपाठकः - शीक्षा वल्ली **1**
ॐ नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ॐ
5.1 पञ्चमः प्रपाठकः - शीक्षा वल्ली

5.1 पञ्चमः प्रपाठकः - शीक्षा वल्ली

T.A.5.1.1
शन्नो मित्रः शं वरुणः । शन्नो भवत्वर्यमा । शन्न इन्द्रो बृहस्पतिः । शन्नो विष्णु-रुरुक्रमः । नमो ब्रह्मणे । नमस्ते वायो । त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्मासि । त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्म वदिष्यामि । ऋतं वदिष्यामि । सत्यं वदिष्यामि ( ) । तन्मामवतु । तद्वक्तारमवतु । अवतु मां । अवतु वक्तारं ॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः । **1**

(सत्त्यम् वदिष्यामि पञ्च च) **1**

T.A.5.2.1
शीक्षां व्याख्यास्यामः । वर्णः स्वरः । मात्रा बलं । साम सन्तानः । इत्युक्तः शीक्षाध्यायः । **2**

(शीक्षाम् पञ्च) **2**

T.A.5.3.1
सह नौ यशः । सह नौ ब्रह्मवर्चसं ॥ अथातः सꣳहिताया उपनिषदं व्याख्यास्यामः । पञ्चस्वधि-

कर॑णे॒षु । अधिलोकमधि-ज्यौतिष-मधिविद्य-मधिप्रज॑-मद्ध्या॒त्मं । ता महासꣳहिता इ॑त्याच॒क्षते ॥ अथा॑धि लो॒कं । पृथिवी पू॑र्वरू॒पं । द्यौरुत्त॑ररू॒पं । आका॑शः स॒न्धिः 3

T.A.5.3.2

वायु॑ः सन्धा॒नं । इत्य॑धि लो॒कं ॥ अथा॑धि ज्यौ॒तिषं । अग्निः पू॑र्व रू॒पं । आदि॒त्य उत्त॑ररू॒पं । आ॑पः स॒न्धिः । वैद्युत॑ः सन्धा॒नं । इत्य॑धि ज्यौ॒तिषं ॥ अथा॑धि वि॒द्यं । आचार्यः पू॑र्व रू॒पं 4

T.A.5.3.3

अन्तेवास्युत्त॑ररू॒पं । वि॑द्या स॒न्धिः । प्रवचनꣳ॑ सन्धा॒नं । इत्य॑धि वि॒द्यं ॥ अथाधि॒प्रजं । माता पू॑र्वरू॒पं । पितोत्त॑ररू॒पं । प्र॑जा स॒न्धिः । प्रजननꣳ॑ सन्धा॒नं । इत्यधि॒प्रजं । 5

T.A.5.3.4

अथाद्ध्या॒त्मं । अधराहनुः पू॑र्व रू॒पं । उत्तराहनु-रुत्त॑ररू॒पं । वाख् स॒न्धिः । जिह्वा॑ सन्धा॒नं । इत्यद्ध्या॒त्मं ॥ इती माम॑हा सꣳहि॒ताः ॥ य एवमेता महासꣳहिता व्याख्या॑ता वे॒द । सन्धीयते प्रज॑या प॒शुभिः । ब्रह्मवर्च-सेनान्नाद्येन सुवर्ग्येण॑ (सुवर्गेण॑) लोके॒न ( ) । 6

(स॒न्धि - राचार्यः पू॑र्वरू॒प - मित्यधि॒प्रजम् - ॅलो॑के॒न) 3

T.A.5.4.1

य श्छन्द॑सा-मृष॒भो वि॒श्वरू॑पः । छन्दो॒भ्यो-ऽद्ध्य॒मृता॑थ् संब॒भूव॑ । स मेन्द्रो॑ मे॒धया॑ स्पृणोतु । अ॒मृत॑स्य देव॒ धार॑णो भूयासं ॥ शरी॑रं मे॒ विच॑र्.षणं । जि॒ह्वा मे॒ मधु॑मत्तमा । कर्णा॑भ्यां॒ भूरि॒ विश्रु॑वं । ब्रह्म॑णः को॒शो॑ऽसि मे॒धया ऽपि॑हितः । श्रु॒तं मे॑ गोपाय ॥ आ॒वह॑न्ती वितन्वा॒ना 7

T.A.5.4.2

कु॒र्वा॒णा चीर॑-मा॒त्मनः॑ । वासाꣳ॑सि॒ मम॒ गाव॑श्च । अ॒न्न॒पा॒ने च॑ सर्व॒दा । ततो॑ मे॒ श्रिय॒-माव॑ह ।

लो॒म॒शां प॒शुभिः॑ स॒ह स्वाहा॑ ॥ आमा॑यन्तु ब्रह्मचा॒रिणः॒ स्वाहा॑ । विमा॑ऽऽयन्तु ब्रह्मचा॒रिणः॒ स्वाहा॑ । प्रमा॑ऽऽयन्तु ब्रह्मचा॒रिणः॒ स्वाहा॑ । दमा॑यन्तु ब्रह्मचा॒रिणः॒ स्वाहा॑ । शमा॑यन्तु ब्रह्मचा॒रिणः॒ स्वाहा॑ । **8**

T.A.5.4.3

यशो॒ जने॑ऽसानि॒ स्वाहा॑ । श्रेया॒न्. वस्य॑सोऽसानि॒ स्वाहा॑ ॥ तं त्वा॑ भग॒ प्रवि॑शानि॒ स्वाहा॑ । स मा॑ भग॒ प्रवि॑श॒ स्वाहा॑ । तस्मि॑न्थ् स॒हस्र॑ शाखे । निभ॑गा॒हं त्वयि॑ मृजे॒ स्वाहा॑ ॥ यथाऽऽपः॒ प्रव॑ता॒ऽऽयन्ति॑ । यथा॒ मासा॑ अहर्ज॒रं । एवं मां ब्र॑ह्मचा॒रिणः॑ । धात॒राय॑न्तु स॒र्वतः॒ स्वाहा॑ ( ) ॥ प्र॒ति॒वे॒शो॑ऽसि॒ प्र मा॑ भाहि॒ प्र मा॑ पद्यस्व । **9**

(वि॒त॒न्वा॒ना - शमा॑यन्तु ब्रह्मचा॒रिणः॒ स्वाहा॒-धात॒राय॑न्तु स॒र्वतः॒ स्वाहैक॑म् च) **4**

T.A.5.5.1

भू-र्भुव॒-स्सुव॒-रिति॒ वा ए॒ता स्ति॒स्रो व्याहृ॑तयः ॥ तासा॑मुहस्मै॒ तां च॑तु॒र्थीं । माहा॑चमस्यः॒ प्रवे॑दयते । मह॒ इति॑ ॥ तद् ब्रह्म॑ । स आ॒त्मा । अङ्गा॑न्य॒न्या दे॒वताः॑ ॥ भूरिति॒ वा अ॒यं लो॒कः । भुव॒ इत्य॒न्तरि॑क्षं । सुव॒-रित्य॒सौ लो॒कः **10**

T.A.5.5.2

मह॒ इत्या॑दि॒त्यः । आ॒दि॒त्येन॒ वाव सर्वे॑ लो॒का मही॑यन्ते ॥ भूरिति॒ वा अ॒ग्निः । भुव॒ इति॑ वा॒युः । सुव॒रित्या॑दि॒त्यः । मह॒ इति॑ च॒न्द्रमाः॑ । च॒न्द्रम॑सा॒ वाव सर्वा॑णि॒ ज्योतीꣳषि॒ मही॑यन्ते ॥ भू-रिति॒ वा ऋचः॑ । भुव॒ इति॒ सामा॑नि । सुव॒ रिति॒ यजूꣳषि **11**

T.A.5.5.3

मह॒ इति॒ ब्रह्म॑ । ब्रह्म॑णा॒ वाव सर्वे॑ वे॒दा मही॑यन्ते ॥ भूरिति॒ वै प्रा॒णः । भुव॒ इत्य॑पा॒नः ।

सुवरिति व्यानः । मह इत्यन्नं । अन्नेन वाव सर्वे प्राणा महीयन्ते ॥ ता वा एता-श्चतस्र श्चतुर्द्धा । चतस्र-श्चतस्रो व्याहृतयः । ता यो वेद ( ) । स वेद ब्रह्म । सर्वेऽस्मै देवा बलिमावहन्ति । **12**

(असौ लोको - यजूꣳषि - वेद द्वे च) **5**

T.A.5.6.1

स य एषोऽन्तर्-हृदय आकाशः । तस्मिन्नयं पुरुषो मनोमयः । अमृतो हिरण्मयः ॥ अन्तरेण तालुके । य एष स्तन इवावलंबते । सेन्द्र योनिः । यत्रासौ केशान्तो विवर्तते । व्यपोह्य शीर्षकपाले ॥ भूरित्यग्नौ प्रतितिष्ठति । भुव इति वायौ **13**

T.A.5.6.2

सुवरित्यादित्ये । मह इति ब्रह्मणि । आप्नोति स्वाराज्यं । आप्नोति मनसस्पतिं । वाक्पति श्चक्षुष्पतिः । श्रोत्रपति र्विज्ञानपतिः । एतत् ततो भवति । आकाश शरीरं ब्रह्म । सत्यात्मं प्राणारामं मन आनन्दं । शान्तिं समृद्ध-ममृतं ( ) ॥ इति प्राचीन योग्योपास्व । **14**

(वाया-वमृत मेकम् च) **6**

T.A.5.7.1

पृथिव्यन्तरिक्षं द्यौर्-दिशोऽवान्तरदिशाः । अग्निर्-वायु-रादित्य-श्चन्द्रमा नक्षत्राणि । आप ओषधयो वनस्पतय आकाश आत्मा । इत्यधिभूतं ॥ अथाध्यात्मं । प्राणो व्यानोऽपान उदानः समानः । चक्षुः श्रोत्रं मनो वाक् त्वक् । चर्म माꣳ सꣳस्रावास्थि मज्जा ॥ एत दधिविधायर्षि रवोचत् । पाङ्क्तं वा इदꣳ सर्वं ( ) । पाङ्क्तेनैव पाङ्क्तꣳ स्पृणोतीति । **15**

(सर्वमेकम् च) **7**

T.A.5.8.1

ओ-मिति ब्रह्म ॥ ओ-मितीदꣳ सर्वं ॥ ओमित्येत-दनुकृति हस्म वा अप्यो श्रावयेत्या-श्रावयन्ति । ओ-मिति सामानि गायन्ति । ओꣳ शोमिति शस्त्राणि शꣳसन्ति । ओमित्यध्वर्युः प्रतिगरं प्रतिगृणाति । ओमिति ब्रह्मा प्रसौति । ओमित्यग्निहोत्र-मनुजानाति । ओमिति ब्राह्मणः प्रवक्ष्यन्नाह ब्रह्मोपाप्नवानीति । ब्रह्मैवो-पाप्नोति । **16**

(ओम् दश) **8**

T.A.5.9.1

ऋतं च स्वाध्याय प्रवचने च । सत्यं च स्वाध्याय प्रवचने च । तपश्च स्वाध्याय प्रवचने च । दमश्च स्वाध्याय प्रवचने च । शमश्च स्वाध्याय प्रवचने च । अग्नयश्च स्वाध्याय प्रवचने च । अग्निहोत्रं च स्वाध्याय प्रवचने च । अतिथयश्च स्वाध्याय प्रवचने च । मानुषं च स्वाध्याय प्रवचने च । प्रजा च स्वाध्याय प्रवचने च ( ) । प्रजनश्च स्वाध्याय प्रवचने च । प्रजातिश्च स्वाध्याय प्रवचने च ॥ सत्यमिति सत्यवचा राथी तरः । तप इति तपोनित्यः पौरुशिष्टिः । स्वाध्याय प्रवचने एवेति नाको मौद्गल्यः । तद्धि तपस्तद्धि तपः । **17**

(प्रजा च स्वाध्यायप्रवचने च षट्) **9**

T.A.5.10.1

अहं वृक्षस्य रेरिवा । कीर्तिः पृष्ठं गिरेरिव । ऊर्द्ध पवित्रो वाजिनीव स्वमृतमस्मि । द्रविणꣳ सवर्चसं । सुमेधा अमृतोक्षितः । इति त्रिशङ्कोर्-वेदानुवचनं । **18**

(अहꣳ षट्) **10**

T.A.5.11.1

वेदमनूच्या- ऽचार्योन्तेवासिन-मनुशास्ति ॥ सत्यं वद । धर्मं चर ॥ स्वाद्ध्यायान्मा प्रमदः । आचार्याय प्रियं धनमाहृत्य प्रजातन्तुं मा व्यवच्छेत्सीः । सत्यान्न प्रमदितव्यं । धर्मान्न प्रमदितव्यं । कुशलान्न प्रमदितव्यं । भूत्यै न प्रमदितव्यं । स्वाद्ध्याय प्रवचनाभ्यां न प्रमदितव्यं **19**

T.A.5.11.2

देवपितृकार्याभ्यां न प्रमदितव्यं ॥ मातृदेवो भव । पितृदेवो भव । आचार्य देवो भव । अतिथिदेवो भव ॥ यान्यनवद्यानि कर्माणि । तानि सेवितव्यानि । नो इतराणि ॥ यान्यस्माकꣳ सुचरितानि । तानि त्वयोपास्यानि **20**

T.A.5.11.3

नो इतराणि ॥ ये के चास्म-च्छ्रेयाꣳसो ब्राह्मणाः । तेषां त्वयाऽऽसने न प्रश्वसितव्यं ॥ श्रद्धया देयं । अश्रद्धयाऽदेयं । श्रिया देयं । ह्रिया देयं । भिया देयं । सꣳविदा देयं ॥ अथ यदि ते कर्मविचिकित्सा वा वृत्त विचिकित्सा वा स्यात् **21**

T.A.5.11.4

ये तत्र ब्राह्मणाः सम्मर्शिनः । युक्ता आयुक्ताः । अलूक्षा धर्मकामाः स्युः । यथा ते तत्र वर्तेरन् । तथा तत्र वर्तेथाः ॥ अथाभ्याख्यातेषु । ये तत्र ब्राह्मणाः सम्मर्शिनः । युक्ता आयुक्ताः । अलूक्षा धर्म कामाः स्युः । यथा ते तेषु वर्तेरन् ( ) **22**

T.A.5.11.5

तथा तेषु वर्तेथाः ॥ एष आदेशः । एष उपदेशः । एषा वेदोपनिषत् । एतदनुशासनं । एव मुपासितव्यं । एव मुचैतदुपास्यं । **23**

(स्वाद्ध्यायप्रवचनाभ्याम् न प्रमदितव्यम् - तानित्वयोपास्यानि - स्यात् - तेषु वर्तेरन्थ् - +सप्त च) **11**

T.A.5.12.1

शन्नो मित्रः शं वरुणः । शन्नो भवत्वर्यमा । शन्न इन्द्रो बृहस्पतिः । शन्नो विष्णु रुरुक्रमः । नमो ब्रह्मणे । नमस्ते वायो । त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्मासि । त्वामेव प्रत्यक्षं ब्रह्मा वादिषं । ऋतमवादिषं । सत्यमवादिषं ( ) । तन्मामावीत् । तद्वक्तारमावीत् । आवीन्मां । आवीद्वक्तारं ॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः । **24**

(सत्यमवादिषम् पञ्च च) **12**

T.A.5.13.1

सह नाववतु । सह नौ भुनक्तु । सह वीर्यं करवावहै । तेजस्विना वधीतमस्तु मा विद्विषावहै ॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः । **25**

(सह पञ्च) **13**

T.A.5.14.1

ब्रह्मविदाप्नोति परं ॥ तदेषाऽभ्युक्ता । सत्यं ज्ञान-मनन्तं ब्रह्म । यो वेद निहितं गुहायां परमे व्योमन् । सोऽश्नुते सर्वान् कामान्थ् सह । ब्रह्मणा विपश्चितेति ॥ तस्माद्वा एतस्मादात्मन आकाशः संभूतः । आकाशाद् वायुः । वायोरग्निः । अग्नेरापः । अद्भ्यः पृथिवी । पृथिव्या ओषधयः । ओषधीभ्योऽन्नं । अन्नात् पुरुषः ॥ स वा एष पुरुषोऽन्नरसमयः ॥ तस्येदमेव शिरः । अयं दक्षिणः पक्षः । अयमुत्तरः पक्षः । अयमात्मा । इदं पुच्छं प्रतिष्ठा ॥ तदप्येष श्लोको भवति । **26**

T.A.5.14.2

अन्नाद्वै प्रजाः प्रजायन्ते । याः काश्च पृथिवीꣳ श्रिताः । अथो अन्नेनैव जीवन्ति । अथैनदपियन्त्यन्ततः । अन्नꣳ हि भूतानां ज्येष्ठं । तस्मात्थ् सर्वौषध मुच्यते । सर्वं वै तेऽन्नमाप्नुवन्ति । येऽन्नं ब्रह्मोपासते । अन्नꣳ हि भूतानां ज्येष्ठं । तस्मात्थ् सर्वौषध मुच्यते । अन्नाद् भूतानि जायन्ते । जातान्यन्नेन वर्द्धन्ते । अद्यतेऽत्ति च भूतानि । तस्मादन्नं तदुच्यत इति ॥ तस्माद्वा एतस्मा-दन्नरसमयात् । अन्योऽन्तर आत्मा प्राण मयः । तेनैष पूर्णः ॥ स वा एष पुरुषविध एव । तस्य पुरुष विधतां । अन्वयं पुरुष विधः । तस्य प्राण एव शिरः ॥ व्यानो दक्षिणः पक्षः । अपान उत्तरः पक्षः । आकाश आत्मा । पृथिवी पुच्छं प्रतिष्ठा ॥ तदप्येष श्लोको भवति । **27**

T.A.5.14.3

प्राणं देवा अनुप्राणन्ति । मनुष्याः पशवश्च ये । प्राणो हि भूतानामायुः । तस्मात्थ् सर्वायुष मुच्यते । सर्वमेव त आयुर्यन्ति । ये प्राणं ब्रह्मोपासते । प्राणो हि भूतानामायुः । तस्माथ् सर्वायुष-मुच्यत इति ॥ तस्यैष एव शारीर आत्मा । यः पूर्वस्य ॥ तस्माद्वा एतस्मात् प्राणमयात् । अन्योऽन्तर आत्मा मनोमयः । तेनैष पूर्णः ॥ स वा एष पुरुषविध एव । तस्य पुरुषविधतां । अन्वयं पुरुषविधः । तस्य यजुरेव शिरः । ऋग् दक्षिणः पक्षः । सामोत्तरः पक्षः । आदेश आत्मा । अथर्वाङ्गिरसः पुच्छं प्रतिष्ठा ॥ तदप्येष श्लोको भवति । **28**

T.A.5.14.4

यतो वाचो निवर्तन्ते । अप्राप्य मनसा सह । आनन्दं ब्रह्मणो विद्वान् । न बिभेति कदाचनेति ॥ तस्यैष एव शारीर आत्मा । यः पूर्वस्य ॥ तस्माद्वा एतस्मान् मनोमयात् । अन्योऽन्तर आत्मा विज्ञानमयः । तेनैष पूर्णः ॥ स वा एष पुरुषविध एव । तस्य पुरुष विधतां । अन्वयं पुरुष विधः । तस्य श्रद्धैव शिरः । ऋतं दक्षिणः पक्षः । सत्यमुत्तरः पक्षः । योग आत्मा । महः पुच्छं प्रतिष्ठा ॥ तदप्येष श्लोको भवति । **29**

T.A.5.14.5

वि॒ज्ञानं॑ य॒ज्ञं त॑नुते । कर्मा॑णि तनु॒तेऽपि॑ च । वि॒ज्ञानं॑ दे॒वाः सर्वे॑ । ब्रह्म॒ ज्येष्ठ॒-मुपा॑सते । वि॒ज्ञानं॒ ब्रह्म॒ चेद् वेद॑ । तस्मा॒च्चेन्न प्र॒माद्य॑ति । श॒रीरे॑ पाप्म॑नो हि॒त्वा । सर्वान्-कामान्थ्-समश्नु॑त इ॒ति ॥ तस्यैष एव शारी॑र आ॒त्मा । यः॑ पूर्व॒स्य ॥ तस्माद्वा एतस्माद्-वि॑ज्ञान॒मयात् । अन्योऽन्तर आत्मा॑ऽऽनन्द॒मयः । तेनै॑ष पू॒र्णः ॥ स वा एष पुरुषवि॑ध ए॒व । तस्य पुरु॑षवि॒धतां । अन्वयं॑ पुरुष॒विधः । तस्य प्रियं॑-मेव॒ शिरः । मोदो॑ दक्षि॑णः प॒क्षः । प्रमोद उत्त॑रः प॒क्षः । आनं॑न्द आ॒त्मा । ब्रह्म पुच्छं॑ प्रति॒ष्ठा ॥ तदप्येष श्लो॑को भ॒वति । **30**

T.A.5.14.6

असं॑न्नेव सं॑ भवति । अस॒द् ब्रह्मे॑ति॒ वेद॒ चेत् । अस्ति ब्रह्मे॑ति॑ चेद् वे॒द । सन्तमेनं ततो वि॑दुरि॒ति ॥ तस्यैष एव शारी॑र आ॒त्मा । यः॑ पूर्व॒स्य ॥ अथातो॑ऽनु प्र॒श्नाः ॥ उ॒ता वि॒द्वा न॒मुं लो॒कं प्रेत्य॑ । कश्च॒न ग॑च्छ॒ती(3) । आहो॑ वि॒द्वान॒मुं लो॒कं प्रेत्य॑ । कश्चि॒त् सम॑श्नु॒ता(3) उ॒ ॥ सो॑ऽकामयत । ब॒हुस्यां॒ प्रजा॑ये॒येति॑ । स तपो॑ऽतप्यत । स तप॑स्त॒प्त्वा । इ॒दꣳ सर्व॑-मसृजत ॥ यदि॒दं किञ्च॑ । तथ्सृ॒ष्ट्वा । तदे॒वानु॒ प्राविं॑शत् ॥ तद॑नुप्र॒विश्य॑ । सच्च॒ त्यच्चा॑भवत् । नि॒रुक्तं॒ चा नि॑रुक्तं च । नि॒लय॑नं॒ चा नि॑लयनं च । वि॒ज्ञानं॒ चा वि॑ज्ञानं च । सत्यं चानृतं च स॑त्य-म॒भवत् ॥ यदि॑दं कि॒ञ्च । तथ्सत्य-मि॑त्या च॒क्षते ॥ तदप्येष श्लो॑को भ॒वति । **31**

T.A.5.14.7

अस॒द्वा इ॒दमग्र॑ आसीत् । ततो॒ वै सद॑जायत । तदात्मानꣳ स्वय॑-मकु॒रुत । तस्मात् तथ् सुकृतमुच्य॑त इ॒ति ॥ यद्वै॑ तथ् सु॒कृतं । र॑सो वै॒ सः । रसꣳ ह्येवायं लब्ध्वाऽऽनं॑न्दी भ॒वति ॥ को ह्येवान्या॑त् कः प्रा॒ण्यात् । यदेष आकाश आनं॑न्दो न॒ स्यात् । एष ह्येवानं॑न्दया॒ति ॥ य॒दा ह्ये॑वैष॒ एतस्मिन्-नदृश्ये ऽनात्म्ये ऽनिरुक्ते ऽनिलयने ऽभयं प्रति॑ष्ठां वि॒न्दते । अथ सोऽभयं ग॑तो भ॒वति ॥ य॒दा ह्ये॑वैष॒ एतस्मिन्-नुदर-मन्त॑रं कु॒रुते । अथ तस्य भ॑यं भ॒वति ॥ तत्त्वेव भयं

ँविदुषो-ऽमन्वान्स्य ॥ तदप्येष श्लोको भवति । **32**

T.A.5.14.8

भीषाऽस्मा-द्वातः पवते । भीषोदेति सूर्यः । भीषाऽस्मा-दग्नि-श्चेन्द्रश्च । मृत्युर् धावति पञ्चम इति ॥ सैषाऽऽनन्दस्य मीमाꣳसा भवति ॥ युवा स्याथ् साधु युवाऽध्यायकः । आशिष्ठो दृढिष्ठो बलिष्ठः । तस्येयं पृथिवी सर्वा वित्तस्य पूर्णा स्यात् । स एको मानुष आनन्दः ॥ ते ये शतं मानुषा आनन्दाः **8-4**

T.A.5.14.9

यतो वाचो निवर्तन्ते । अप्राप्य मनसा सह । आनन्दं ब्रह्मणो विद्वान् । न बिभेति कुतश्चनेति ॥ एतꣳ ह वा व न तपति । किमहꣳ साधु नाकरवं । किमहं पाप-मकरव-मिति ॥ स य एवं ँविद्वानेते आत्मानꣳ स्पृणुते ॥ उभे ह्येवैष एते आत्मानꣳ स्पृणुते । य एवं ँवेद ॥ इत्युपनिषत् । **34**

(ब्रह्मविदिदमयमिदमेकविꣳशतिः । अन्ना दन्नरसमयात् प्राणो व्यानोऽपान आकाशः पृथिवी पुच्छꣳ षड्विꣳशतिः । प्राणम् प्राणमयान् मनो यजुर् ऋख् सामादेशोऽथर्वाङ्गिरसः पुच्छम् द्वाविꣳशतिः । यतः श्रद्धर्तꣳ सत्यम् ँयोगो महोऽष्टादश । विज्ञानम् प्रियम् मोदः प्रमोद आनन्दो ब्रह्म पुच्छम् द्वाविꣳशतिः । असन्नेवाथाष्टावि ꣳशतिः । असथ् षोडश । भीषाऽस्मान् मानुषो मनुष्यगन्धर्वाणाम् देवगन्धर्वाणाम् पितृणाम्चिरलोकलोकाना माजानजानाम् कर्मदेवानाम् ँये कर्मणा देवानामिन्द्रस्य बृहस्पतेः प्रजापतेर् ब्रह्मणः स यश्च संक्रामत्येकपञ्चाशत् । यतः कुतश्च नैतमेकादश नव) **14**

T.A.5.15.1

भृगुर्वै वारुणिः । वरुणं पितर-मुपससार । अधीहि भगवो ब्रह्मेति ॥ तस्मा एतत् प्रोवाच । अन्नं प्राणं चक्षुः श्रोत्रं मनो वाचमिति ॥ तꣳ होवाच । यतो वा इमानि भूतानि जायन्ते । येन जातानि

जीवन्ति । यत् प्रयन्त्यभि समॅविशन्ति । तद् विजिज्ञासस्व । तद् ब्रह्मेति ॥ स तपोऽतप्यत । स तप-स्तप्त्वा । **35**

T.A.5.15.2

अन्नं ब्रह्मेति व्यजानात् । अन्नाद्ध्येव खल्विमानि भूतानि जायन्ते । अन्नेन जातानि जीवन्ति । अन्नं प्रयन्त्यभि-समॅविशन्तीति ॥ तद् विज्ञाय । पुनरेव वरुणं पितर-मुपससार । अधीहि भगवो ब्रह्मेति । तꣳ होवाच । तपसा ब्रह्म विजिज्ञासस्व । तपो ब्रह्मेति । स तपोऽतप्यत । स तप-स्तप्त्वा । **36**

T.A.5.15.3

प्राणो ब्रह्मेति व्यजानात् । प्राणाद्ध्येव खल्विमानि भूतानि जायन्ते । प्राणेन जातानि जीवन्ति । प्राणं प्रयन्त्यभि-समॅविशन्तीति ॥ तद् विज्ञाय । पुनरेव वरुणं पितर-मुपससार । अधीहि भगवो ब्रह्मेति । तꣳ होवाच । तपसा ब्रह्म विजिज्ञासस्व । तपो ब्रह्मेति । स तपोऽतप्यत । स तप-स्तप्त्वा । **37**

T.A.5.15.4

मनो ब्रह्मेति व्यजानात् । मनसो ह्येव खल्विमानि भूतानि जायन्ते । मनसा जातानि जीवन्ति । मनः प्रयन्त्यभि-समॅविशन्तीति ॥ तद् विज्ञाय । पुनरेव वरुणं पितर-मुपससार । अधीहि भगवो ब्रह्मेति । तꣳ होवाच । तपसा ब्रह्म विजिज्ञासस्व । तपो ब्रह्मेति । स तपोऽतप्यत । स तप-स्तप्त्वा । **38**

T.A.5.15.5

विज्ञानं ब्रह्मेति व्यजानात् । विज्ञाना-द्ध्येव खल्विमानि भूतानि जायन्ते । विज्ञानेन जातानि जीवन्ति । विज्ञानं प्रयन्त्यभि-समॅविशन्तीति ॥ तद् विज्ञाय । पुनरेव वरुणं पितर-मुपससार । अधीहि भगवो ब्रह्मेति । तꣳ होवाच । तपसा ब्रह्म विजिज्ञासस्व । तपो ब्रह्मेति । स तपोऽतप्यत । स

तप॑-स्त॒प्त्वा । **39**

T.A.5.15.6

आ॒न॒न्दो ब्र॒ह्मेति॒ व्य॑जानात् । आ॒नन्दा॒-द्ध्येव॑-खल्वि॒मानि॒ भूता॑नि॒ जाय॑न्ते । आ॒न॒न्देन॒ जाता॑नि॒ जीव॑न्ति । आ॒न॒न्दं प्रय॑न्त्य॒भि-सम्वि॑शन्तीति ॥ सैषा भा॑र्गवी वा॑रुणी वि॒द्या । प॒र॒मे व्यो॑म॒न् प्रति॑ष्ठिता ॥ य ए॒वं वेद॒ प्रति॑तिष्ठति । अन्न॑वानन्ना॒दो भ॑वति । म॒हान् भ॑वति प्र॒जया॑ प॒शुभि॑र् ब्रह्मवर्च॒सेन॑ । म॒हान् की॒र्त्या । **40**

T.A.5.15.7

अन्नं॒ न नि॑न्द्यात् । तद् व्र॒तं ॥ प्रा॒णो वा अन्नं॑ । शरी॑रमन्ना॒दं । प्रा॒णे शरी॑रं॒ प्रति॑ष्ठितं । शरी॑रे प्रा॒णः प्रति॑ष्ठितः । तदे॒त-दन्न॒-मन्ने॒ प्रति॑ष्ठितं ॥ स य ए॒त-दन्न॒-मन्ने॒ प्रति॑ष्ठितं॒ वेद॒ प्रति॑तिष्ठति । अन्न॑वा-नन्ना॒दो भ॑वति । म॒हान् भ॑वति प्र॒जया॑ प॒शुभि॑र्-ब्रह्मवर्च॒सेन॑ । म॒हान् की॒र्त्या । **41**

T.A.5.15.8

अन्नं॒ न परि॑चक्षीत । तद् व्र॒तं । आपो॒ वा अन्नं॑ । ज्योति॑रन्ना॒दं । अ॒फ्सु ज्योति॒ः प्रति॑ष्ठितं । ज्योति॒ष्याप॒ः प्रति॑ष्ठिताः । तदे॒त-दन्न॒-मन्ने॒ प्रति॑ष्ठितं ॥ स य ए॒त-दन्न॒-मन्ने॒ प्रति॑ष्ठितं॒ वेद॒ प्रति॑तिष्ठति । अन्न॑वा-नन्ना॒दो भ॑वति । म॒हान् भ॑वति प्र॒जया॑ प॒शुभि॑र् ब्रह्मवर्च॒सेन॑ । म॒हान् कीर्त्या । **42**

T.A.5.15.9

अन्नं॑ ब॒हु कु॑र्वीत । तद् व्र॒तं ॥ पृ॒थि॒वी वा अन्नं॑ । आ॒का॒शोऽन्ना॒दः । पृ॒थि॒व्या-मा॑का॒शः प्रति॑ष्ठितः । आ॒का॒शे पृ॑थि॒वी प्रति॑ष्ठिता । तदे॒त-दन्न॒-मन्ने॒ प्रति॑ष्ठितं ॥ स य ए॒त-दन्न॒-मन्ने॒ प्रति॑ष्ठितं॒ वेद॒ प्रति॑तिष्ठति । अन्न॑वानन्ना॒दो भ॑वति । म॒हान् भ॑वति प्र॒जया॑ प॒शुभि॑र् ब्रह्मवर्च॒सेन॑ । म॒हान् की॒र्त्या । **43**

0

(भृगुस्त्रयोदशा - न्नम् - प्राणो - मनो - विज्ञानम् द्वादश द्वादशा - नन्दो दशा - न्नम् न निन्द्या - दन्नम् न परिचक्षीता -न्नम् बहुकुर्वि तैकादशैकादश - न कंच नैकषष्टिर्दश) **15**

Prapaataka Korvai with starting Padams of 1 to 15 Anuvaakams :-
(शम् नः - शीक्षाꣳ - सह नौ - य 007आ;छन्दसाम् - भूः - स यः - पृथि - व्योमि - त्यृतम् चा - हम् - वेदमनुच्य - शम् नः - सह नाववतु - ब्रह्मविद् - भृगुः पञ्चदश)

korvai with starting padams of1, 11, 21 Series of Dasinis :-
(शम् नो - मह इत्यादित्यो - नो इतराण्य - सन्नेवा - न्नम् न निन्द्याच्चतुश्चत्वारिꣳशत्)

first and last padam in TA, 5th Prapaatakam :-
(शन्न - इत्युपनिषत्)

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय ब्राह्मणे आरण्यके पञ्चमः प्रपाठकः समाप्तः ॥ = = = = = = = = = = = = = =